

Навчальний предмет. Українська література. 8 клас

Розділ. Усна народна творчість

Тема. **І прадіди в струнах бандури живуть**

Тип уроку: інтегрований

Катеруша Лариса Григорівна, учитель-методист вищої категорії української мови та літератури
Броварської спеціалізованої школи І-ІІІ ст. №7 м. Бровари
Київської області

Програма для загальноосвітніх навчальних закладів (класів) з поглибленим вивченням української літератури. Київ, "Грамота", 2009р.

Мета уроку: ознайомити учнів з кобзарством як одним із найяскравіших явищ української національної культури; розкрити зв'язок народних співців із життям українського народу, розкрити багатство тематики і глибину змісту їхньої творчості, яка утверджувала дух українців, ідеали добра, справедливості, високої моралі у суспільстві; вчити учнів логічно висловлювати свою думку; виховувати патріотичні почуття.

Наочність:

картини – Д.Безпечний "Бандурист", В.М. Васнецов "Боян", М.Дерегус "Народження пісні", В.Касіян "Перебендя", М. Самокиш "Сліпий кобзар з поводирем", Л.Жемчужников "Кобзар на шляху";

фото: пам'ятник Бояну на Замковій горі в м. Новгород-Сіверському, пам'ятник О.Вересаю в с. Сокирцях Чернігівської області, кобзар В.Жданов з Алтайського краю, кобзар Ярослав Джусь – випускник Стрітівської кобзарської школи, Гнат Хоткевич;

відеоматеріали: фрагмент із фільму "Назар Стодоля" (1936р.) , фрагмент виступу лірника М.Й. Хая в музеї ім. І.Гончара;

аудіоматеріали: пісня "Про правду та неправду" у виконанні кобзаря Г. Ткаченка, історична пісня "Гомін,гомін по діброві" та дума "Маруся Богуславка" у виконанні кобзаря М.Ковалю, дума "Ой, нема, нема ні вітру, ні хвилі" у виконанні української державної капели бандуристів, козацький марш, пісня "Взяв би я бандуру" у виконанні соліста С.Ярошенка Кубанського козачого хору, пісня "На Чорнобиль журавлі летіли» на слова Д.Павличка у виконанні кобзаря В.Нечепи, «Молитва за Україну» на слова О.Кониського, гра на бандурі кобзаря Я. Ждуся;

ілюстрації: М.Дерегус «Маруся-Богуславка», В. Касіян до творів «Гайдамаки» та «Гамалія» Т.Г. Шевченка.

Хід уроку

I. Вступне слово вчителя (Звучать переливи кобзи.)

Прислухаймося до звуків прадавньої кобзи... В них і гудіння вітру в дикому степу, і ніжний шепіт трав...

Прислухаймося: то кобза доносить звуки кривавої битви і брязкіт шабель, то кобза плаче разом із козаками-невольниками в далекій бусурманській Туреччині, то не що інше, як клич славних козаків-запорожців у переможній битві...

- Який інструмент звучить?
- Хто грає на ньому?

(Учні розглядають фото кобзи, ліри, бандури.)

Словникова робота

Кобза – старовинний струно - щипковий інструмент, який існував уже в Київській Русі. Про це свідчить зображення музикантів на фресках Софійського собору у Києві. У 80-х роках XVI ст. В Україні з'явився більш досконалий інструмент – бандура, яка поступово витіснила кобзу з ужитку.

Кобзар – український народний співець, що супроводить свій спів на кобзі або бандурі. Виконавців народних дум, пісень називали і кобзарями, і бандуристами, і лірниками відповідно до того, в супроводі яких музичних інструментів звучали ці твори.

(Учні розглядають карту України, читають прізвища кобзарів, розглядають їх портрети, слухають вислови діячів культури про українське кобзарство, про пісні і думи українського народу.)

«Пісня і дума становлять... народну святиню, краще добро українського народу, в них горить любов до батьківщини, виблискує слава минулих подвигів...»

М. Добролюбов

«Українська пісня – це історія українського народу трудівника, народу-воїна, народу, що цілі віки втрачав свою силу, свою кров, своє життя...»

О. Довженко

II Основна частина уроку

Учитель

«З давніх-давен славилася українська земля своїми співцями-бандуристами. В їхній музиці відбита історія народу, його славне героїне минуле, а в піснях втілені його мрії про щастя»

Тодоров (Болгарія)

Найвідоміші кобзарі України

Автентичні кобзарі: Остап Вересай, Михайло Кравченко

Придворні бандуристи: Григорій Любисток

Гайдамацькі кобзарі: Данило Бандурка

Радянські кобзарі: Федір Кушнерик, Євген Мовчан

Сучасні кобзарі: Тарас Компаніченко, Василь Нечепя

(Відомості про кобзарів можна подати більш широко.)

(Розповіді учнів про волхвів, про Бояна, козака Мамаю як прототипів кобзарів, бандуристів, лірників.)

Учень

Волхви –прототипи кобзарів, бандуристів, лірників. Волхви – це жреці у давній Русі часів язичництва. Вони носили білий довгий одяг, з широкими рукавами, вишитий спереду уздовж усієї застібки. Про них згадується у літописі 912 року за часів київського князя Олега. Волхви у давній Русі грали на різних інструментах, їх вважають прототипами кобзарів, бандуристів, лірників. Вони для простого народу виконували обрядові пісні у супроводі музичного інструмента, на якому було вісім струн(за відомостями арабського ученого і мандрівника Ал-Бекрі). Можливо, то був інструмент, подібний до кобзи XI ст., на якому вони грали для князів.

Учень

Боян – давньоруський співець-дружинник. Один із найвідоміших представників народних співців, які вважаються прототипом народних кобзарів, змальований у “Слові про похід Ігорів”. Це славний Боян – співець XI – XII ст. Його ім`я виявлено в одному з написів у Софійському Соборі в Києві. Автор “Слова...” називає Бояна “віщим співцем”, “соловієм давнього часу”. Він оспівував князів, а також подвиги руських воїнів.

Боян – бо віщий,
якщо кому хотів пісню творити,
то розтікався мислю по древу,
сірим вовком по землі,
сизим орлом під хмарами.
Пам’ятав – бо ж він давніх часів усобиці –
тому пускав десять соколів на стадо лебедів...

(Розглядаємо картину В.М. Васнецова (1848-1926) « Боян».)

Учень

Козак Мамай – бандурист-запорожець. Відома народна картина із зображенням козака Мамаю свідчить про велике значення кобзарства у XV- XVI столітті на Запорізькій Січі. Захисник українського народу, степовик, мандрівник, воїн, мудрець, бандурист. Його образи можна було зустріти майже в кожній хаті поряд з іконами. На картинах завжди малювали його з кобзою, що є символом співучої душі народу. Це один тип кобзаря, який зберігає пам'ять багатьох поколінь і втілює в собі мудрість українців.

(Розглядаємо картини невідомих художників із зображенням козака Мамаю)

Учитель

Шлях кобзарів – це шлях народу!

М. Стельмах

Найбільшого значення кобзарство набуло з виникненням Запорізької Січі у XV- XVI століттях. Запорожці боролися проти закріпачення українського селянства литовськими і польськими магнатами, шляхтою. Захищали його від нападів турків і татар. Кобзарі супроводжували запорожців у походах, складали думи і пісні про події, свідками або учасниками яких вони були. У своїх піснях закликали народ до боротьби з гнобителями і поневолювачами, а у війську підносили його бойовий дух. Співали думи про подвиги героїв, про людське горе.

(Розглядаємо картину М.Дерегуса «Народження пісні».)

- Які вам відомі народні думи?
- Хто був героями народних дум?

Учень

Кобзарі були творцями славнозвісних дум та історичних пісень, що відображали найважливіші події життя українського народу впродовж багатьох століть і закликали його на боротьбу проти поневолювачів. Це - «Дума про козака Голоту», «Маруся Богуславка», «Самійло Кішка», «Втеча трьох братів із города Азова...», «Хмельницький та Барабаш», «Смерть козака -бандуриста». Героями творів кобзарів ставали улюблені в народі історичні постаті: Самійло Кішка, Байда, Маруся Богуславка, Богдан Хмельницький, Петро Сагайдачний, Петро Дорошенко... Козаки над усе любили пісню. Безіменні народні співці передавали з покоління в покоління своє мистецтво, яке виховувало в народі патріотизм, почуття національної гідності, високу духовність.

(Розглядаємо ілюстрацію М.Дерегуса «Маруся Богуславка». Слухаємо з думи «Маруся Богуславка», який звучить у виконанні бандуриста Михайла Ковалю.)

- Що ж сталося з кобзарями, коли скасували Запорізьку Січ?

Учень

Кінець XVIII ст. приніс із собою повне поневолення українського народу. Було скасовано Гетьманщину, знищено Запорізьку Січ, українських діячів було заслано до Сибіру, а бідному невольникові-кріпакові було вже не до кобзи, і тому він покинув її, як покинув шаблю та рушницю. Покинуту кобзу підхопили сліпі кобзарі, які зберегли її до наших часів. Серед них особливо відзначились Андрій Шут, Іван Крюковський, Федір Холодний, Архип Никоненко, Остап Вересай. Творчість їх припадає на XIX ст. Кобзар завжди був з народом, був виразником його дум і прагнень.

Заспіває про Чалого –
На Горлицю зверне;
З дівчатами на вигоні –
Гриця та веснянку,
А у шинку з парубками –
Сербина, Шинкарку ...
Або, щоб те знали,
Тяжко-важко заспіває,
Як Січ руйнували.

Т. Г. Шевченко “Перебендя”

Кобзарі і їхня творчість зробили великий вплив на розвиток української художньої літератури.

(Розглядаємо картину С. Васильківського “Сліпий кобзар з хлопчиком-поводирем”, читаємо уривок з історичного роману П.Куліша «Чорна Рада»)
«Чорна рада» П.Куліш.

Скоро ввійшов ото Шрам у пасіку, іще не помолившись і святому Зосимові, що стоїть по пасіках, як слухає у Череваня щось іграє

- Е, да се в вас і бандура!
- І бандура, - каже Василь Невольник, - та ще чия бандура!
- Так се в вас божий чоловік? – спитав тоді Шрам.

А то хто ж так заграв у бандуру? Такого кобзаря не було, та, може, вже й не буде між козацтвом.

Ідуть вони, аж бандура заговорила голосніше. Оддалеки – так наче сама собою розмовляла, а тут і голос почав підтягувати до неї.

Гляне Шрам, аж сидять на траві під липою і божий чоловік, і Черевань, а перед ними стоїть полудень. Звався божим чоловіком сліпий старець-кобзар. Темний він був на очі, а ходив без поводиря; у латаній в свитині і без чобіт, а грошей носив повні кишені. Що ж він робив з тими грішми? Викупляв невільників із неволі. Іще він знав лічити усякі болісті і замовлять усякі рани. Може, він помагав своїми молитвами над недужим, а може, і своїми піснями; бо в нього пісня лилась, як чари, що слухає чоловік і не

наслухається. За те все поважали його козаки, як батька; і хоть би, здається, попросив у кого останню свитину з плечей на викуп невольника, то й ту б йому оддав усякий.

Тепер він розпочав смутною думу про Хмельницького, як умирав козацький батько:

Ой, настала жаль-туга да по всій Україні...

Не один козак гірко плакав од сії думи, а Черевань тільки похитувався, гладячи череву; а щоки – як кавуни: сміявсь од щирого серця. Така була в нього вдача.

Полковник Шрам, стоячи за деревом, дививсь на їх обох. Давно вже він не бачив свого смішлого приятеля, і хоть би кришечку перемінівся Черевань; тільки лисина почала наче більш вилискуватись. А в божого чоловіка довга, до самого пояса, борода іще краще процвіла сідинами; а на виду дідусь просіяв якимось світлом. Співаючи пісню, од серця голосить і до плачу доводить, а сам підведе вгору очі, наче бачить таке, чого видющий зроду не побачить.

Слухав його Шрам довго, а далі вийшов із-за дерева да й став навпроти Череваня.

Учитель

У 1775 році було зруйновано Гетьманщину, козацькі вольності, Запорізьку Січ. Козаки подалися за межі Росії, але на прохання цариці повернулися і брали участь у російсько-турецькій війні 1787-1791 р. З того часу на Кубані кобзарі українського походження (Василь Ємець, Антон Головатий). Однак кобзарство з часом занепало через царські заборони і відродилось тільки на початку ХХ ст. Чарує своїм співом Кубанський козачий хор під керівництвом Віктора Захарченка.

(Прослуховуємо пісню «Взяв би я бандуру» у виконанні соліста Кубанського козачого хору С. Ярошенка.)

Є імена, які з вдячністю і любов'ю шанують та повторюють нащадки. Вони живуть в людських поколіннях віки, крила їхнього слова і пісні далеко сягнули за межі України, здобувши світову славу. Адже шлях кобзарів – це шлях народу, і саме йому належить ім'я Остапа Микитовича Вересая.

Учень

Остап Вересай – найвідоміший кобзар ХІХ ст. Народився він на Полтавщині у сім'ї кріпаків. У ранньому дитинстві втратив зір. Потяг до бандури був дуже великий. Навчався у багатьох майстрів, удосконалював свою майстерність гри на бандурі самотужки. Жив у Сокиринцях на Чернігівщині. Думи і пісні О. Вересая дуже зворушували слухачів. Під час

виконання своїх дум не просто хвилювався, а навіть плакав і притупував ногами. Це один із останніх українських кобзарів. Він був відомий далеко за межами України, співав багато пісень козацьких, невірницьких.

Т.Г.Шевченко у 1860 році подарував Вересаєві свого славнозвісного “Кобзаря” з дарчим написом.

(Розглядаємо картину художника В.Шкурко «Зустріч Остапа Вересая з Т.Г. Шевченком у Сокиринцях».)

Учень

Репертуар О.Вересая був не дуже великим. М.Лисенко, О. Русов та П.Чубинський записали і опублікували шість дум: «Отчим», Як три брати з Азова втікали», «Невірницька», «Про вдову і трьох синів», Дума про Хведора Безродного»; п’ять сатиричних пісень : «Щиголь», Дворянка», «Кисіль», «Хома . В його репертуарі були побутові пісні: «Дудочка», «Козак», «Циганочка», «Ярема», «Бугай» та ін. Великий інтерес являю собою пісня « Про правду та неправду». Її записав у виконанні О.Вересая М.В. Лисенко. В ній засуджується несправедливість, оповідається про зневажання правди. «Як у ярмарку станем співати, то пани обійдуть, вони її не люблять!,- розповідав О. Вересай Л. Жемчужнікову. – Об правді як ходиш по селу та співаєш, то много людей плачуть».

(Слухаємо пісню “Про правду та неправду” у виконанні кобзаря Григорія Ткаченка.)

- Яким доводилося бачити кобзаря малому Тарасові Шевченку?

Учень

(Читає уривок з твору Оксани Іваненко «Тарасові шляхи»).

«Віяв легкий вітерець, гнав по небу гурти хмар, і ширяв над степом орел-степовик. Небо здавалось йому чомусь близьким – от наче вийдеш на могилу, і зовсім воно буде над тобою. Може, тому, що нікого не було навколо, тільки він, та степ, та могила. Він наблизився до могили і побачив дивне.

На могилі сидів старий, високий, худий кобзар. Вітер розвивав йому сиву чуприну, сухі довгі темні пальці перебирали струни кобзи, а висохле тонке обличчя з сліпими очима було підведене вгору, до неба. Він сидів тут сам один і розмовляв дивними співучими словами з небом, з вітром, з сонцем, з степом. Він знав, що тут нікого нема, він не для людей співав, він наче самим своїм серцем розмовляв, наче пророче прозріння охопило його, і він, незрячий, бачив долини, лани, Дніпро, всю Україну. Минуле вставало перед ним, і він просив правди і волі прийдешньому, і сльози котились по жовтих, як пергамент, щоках.

Невимовне почуття охопило Тараса. Він боявся поворухнутися, йому здавалось, що навіть коли ледь рука його затремтить, чи вітер волосся скуйовдить – старий співець почує».

(Розглядаємо картину В.Касіяна «Перебендя».)

Учитель

Прослухаємо уривок з твору Степана Васильченка «В бур'янах».

«Посеред майдану – гурт людей, старі, діти, молодь, обступили кругом старця – то німа тиша, то шалений регіт. Ближче – чути, як тихий глухий старечий голос сипав якісь німі жарти... Старий осміхнувся, пригнув вухо до поводиря, щось питає сліпий. Певно, які зібралися люди. Одкашлявся старий. Поважно нахмурих брови, по-новому зашуміли струни... Залунав зміцнілий голос. Урочисто, як святе письмо:

Ой, 1791 року

Прийшов указ от цариці Катерини

З Петербурга – города.

(Учні прослуховують пісню у виконанні кобзаря М. Ковалю.)

Всі старі обличчя розцвіли, очі засяяли. Перезирились, смутно хитали головами – багато з старшого віку людей добре пам'ятали, як руйнувала Катерина ту волю козачу, Запорізьку преславному Січ. Мимохідь піднімались шапки на головах вгору і по-вовчому загорались очі. Зразу одчувалось, що тут під кріпацькими ланцюгами буяє сила – велика, могутча, що її не задушиш, що тільки стряхнеться вона, то розірве ті ланцюги, як нитку, а те горде панство рознесе, розвіє, як порох. Це ж люду, це ж миру, як моря, а панів тих – жменя. Як встане, як вигне спину... Та що й казати... тільки зараз – цить... Між старими тут же вертаються діти, намагаючись угадати, чого це старі так стурбовані. Мало що розумів малий Тарас Шевченко з того, що співав кобзар, проте і в нього ворухнулось у грудях щось гаряче і завмирало чогось маленьке серце».

(Розглядаємо картину Миколи Дерезуса «Тарас слухає кобзаря».)

- Як Т.Г.Шевченко назвав свою першу поетичну збірку?

Учень

Остап Вересай був співцем України, який ніс у народ слова правди. Тому й виявляв особливу любов і шану до кобзаря Т.Г. Шевченко. Незрячі співці-кобзарі хвилювали поета, про що свідчать його твори: «Думи мої, думи мої», «Перебендя», «Гайдамаки», «Катерина», «Назар Стодоля», «Тарасова ніч». З великої шани до народних співців назвав він і свою книгу «Кобзарем». В знак шани до Вересая Тарас Григорович подарував йому свій «Кобзар» з написом: «Брату Остапу від Тараса Шевченка».

(Учень читає вірш Т.Г. Шевченка «Перебендя». Учні прослуховують пісню «Думи мої, думи мої...» у виконанні Б. Гмирі).

Учитель

Із дум народних співців виріс Т.Г. Шевченко. Онук діда – гайдамаки провів кобзаря з думою і піснею через усю свою поезію й увічнив у назві першої збірки, що стала святою книгою українців. Тарас слухав кобзаря – учасника селянського повстання під назвою Коліївщина (1768р.), полюбив його усім своїм серцем, прийняв усією душею і привів кобзаря Волоха в поему “Гайдамаки” виспівати перед повстанцями заповітну думу про Максима Залізняка.

(Слухаємо думу «Ой літа орел...» у виконанні Державної капели бандуристів).

Історична поема Т.Г. Шевченка “Гамалія” починається думою козаків, які тужать у турецькій неволі за рідним краєм і піснею кличуть запорозьке товариство визволити їх із темниці, просять буйного вітру перелетіти через море і донести їхню тугу в Україну. Отаман Гамалія визволив запорожців із неволі й вертається з ними в Україну.

(Розглядаємо картину та слухаємо думу «Ой, нема, нема ні вітру, ні хвилі...» у виконанні Державної капели бандуристів).

Учень

Наша дума, наша пісня
Не вмере, не загине.
От де, люде, наша слава,
Слава України!

Учитель

Гнат Хоткевич (1877-1938).

(Учні розглядають фото Гната Хоткевича)

Він був першим професором – бандуристом. Талановитий прозаїк, драматург, критик і літературознавець, мистецтвознавець, композитор, скрипаль і бандурист, хормейстер, диригент, актор, режисер, етнограф, історик і педагог – далеко не повний перелік фахів. Гнат Хоткевич створив 70 п’єс для бандури, 27 інших інструментальних творів, хори, романси – всього майже 400. Твори його були заборонені. Він зіграв роль кобзаря-Кирика у фільмі «Назар Стодоля»(1937р). Особливою трійкою УНКВС по Харківській області 29 вересня 1938 засуджений до розстрілу за «участь у контрреволюційній організації». Реабілітований 11 травня 1956 року. По реабілітації видано «Твори в двох томах» (1966).

(Переглянемо фрагмент цього фільму «Назар Стодоля».)

- Що вам ще відомо про репресії кобзарів?

Учень

Ніколи кобзарство не переживало таких утисків і переслідувань, як за часів Сталіна. Всі режими бояться духовного відродження, тому намагаються їх вбивати, забороняти, але їм не дано зрозуміти, що дух – це вічність.

Сліпих співців — бандуристів-кобзарів і лірників наші люди називали Божими людьми і вважали великим гріхом чимсь скривдити їх. Минає 80 років з часу однією трагічної події з історії української культури. 30 грудня 1930 року в Харківському оперному театрі відбувся 3'їзд народних співців України. Незрячих під приводом поїздки на 3'їзд народних співців повантажили до ешелону і підвезли до околиць ст. Козача Лопань. Пізно ввечері кобзарів і лірників вивели з вагонів до лісосмуги, де були задалегідь вириті траншеї. Вишикувавши незрячих кобзарів і їхніх малолітніх поводитарів в одну шеренгу загін особливого відділу НКВС УСРР розпочав розстріл... Коли все було закінчено, тіла розстріляних закидали вапном і присипали землею. Музичні інструменти спалили поряд... І все ж кобзарську проблему більшовики у такий спосіб не змогли знищити — надто багато було тоді в Україні кобзарів, дуже любили та шанували їх люди. І ЦК ВКП(б) вирішує змінити тактику — «спускає» на місця аж чотири постанови: «Про заборону жебрацтва», «Про обов'язкову реєстрацію музичних інструментів у відділах міліції та НКВС», «Про затвердження репертуару в установах НКО» (народного комісаріату освіти — М. Л.), «Положення про індивідуальну та колективну музико-виконавчу діяльність».

(Розглядаємо фото пам'ятника репресованим кобзарям)

Учень

(читає вірш напам'ять Віктора Рафальського «Дума про кобзарів» (1981р)

Чом замовкли, кобзи, кобзи голосисті?
Чом не чути, кобзи, рокіт ваших струн?
Заросли стежини, гай у полі чистім,
І не пройде ними з кобзою співун.
Ой скажи ж ти, вітре, де біліють кості
Довговусих, мудрих, сивих співунів?
Бо не знає ненька Україна й досі,
Де лягли у землю двісті кобзарів?
Ой скажіть, тополі, може, вам відомо
Те, що невідомо вітрам у степах?
З усіма гаями перемовтесь словом:
Де знайшов свій спокій кобзарів тих прах?
Ви, старі дідівські мовчазні могили,
Хоч на мить поруште давній супокій —
Мовте ж слово тільки, може б, ви відкрили
Те, що так сокрито в таємниці тій?
Орле мій могутній, сизокрилий орле,
Ти літаєш, орле, попід небесами, --
Може, зір орлиний усе те огорне,

Те, що невідомо вітрам і лісам?
Таїна. По світу бродить клята Кривда,
Та у неї й чорта визнаєш поготів.
І ніхто не скаже, і ніхто не віда,
Де ж поділись, Боже, двісті кобзарів?
Ой заграйте, кобзи, кобзи дзвінкострунні?
Співуни кобзарські, думу заведіть,
Як у дні моєї голубої юні
Кобзарі України зникли в одну мить.
Є багато, звісно, таємниць на світі,
Та життя навіки збереже одну.
Заспівайте ж думу, кобзарі новітні,
Про страшну ,як правда, чорну Таїну.

Учитель

- Чи відроджується кобзарство сьогодні, чи навіки замовкли струни бандури?

У кожного народу є свої вічні цінності. У нас, українців, до таких цінностей відноситься мистецтво кобзарів, що мандрували курними шляхами України від села до села, що ділили з народом його долю, оспівуючи та оплакуючи її в думках і піснях. Музей кобзарства в місті Переяслав-Хмельницькому було відкрито в березні 1989 року в дні святкування 175-ї річниці від дня народження геніального українського поета Т.Г. Шевченка. Переяслав був одним із центрів формування української нації, що сприяло розвитку істинно-народного національного кобзарського мистецтва. Музей розповідає про історію зародження та розвитку кобзарського мистецтва на Україні, про історичну роль народних - співців - кобзарів, про їх життєписи та унікальну творчість. В експозиції музею велику увагу привертають до себе найдавніші музичні інструменти: кобза, старосвітські бандури, торбан, ліра, лютня, гуслі.

(Розглядаємо фото експозиції з музею Кобзарства м. Переяслав-Хмельницький).

Учень

Стрітівська вища педагогічна школа кобзарного мистецтва – вищий навчальний заклад I рівня акредитації. Заснована 1989 року. Ініціаторами заснування школи були заслужений артист України Василь Литвин, письменники Борис Олійник і Олесь Бердник. Мета школи – відродження кобзарської традиції. Школа готує співаків-бандуристів, майстрів кобзарського мистецтва та викладачів музики.

Ярослав Анатолійович Джусь (8 січня 1988р., Київ) — український бандурист, композитор, співак, лауреат багатьох міжнародних та вітчизняних музичних конкурсів, півфіналіст телепередачі «Україна має талант 2». З 2009 року Ярослав Джусь — член Національної спілки кобзарів України. У 2008 році закінчив з червоним дипломом Стрітівську вищу педагогічну школу кобзарського мистецтва за кваліфікацією «співак-бандурист, викладач бандури та співу, керівник капели бандуристів.

(Слухаємо гру на бандурі Ярослава Джуся.)

Учень

Михайло Хай – лірник і бандурист з м. Бровари (народився 1946р) Етномузиколог, завідувач та провідний науковий співробітник відділу етномузикології ІМФЕ ім. М.Рильського НАН України, професор кафедри музичної фольклористики НМАУ ім. П.Чайковського, лірник і бандурист, автор понад сотні наукових і публіцистичних статей.

(Переглядаємо відеоматеріал виконання пісні Михайлом Хаєм «Про правду і неправду».)

Учень

Василь Григорович Нечепя (1950). Кобзар, лірник, народний співак, лауреат Державної премії імені Тараса Шевченка, народний артист України з 2008 р., зберігач споконвічних традицій українського народу.

(Розглядаємо фото кобзаря В. Нечепи і слухаємо у його виконанні пісню О. Білаша «На Чорнобиль журавлі летіли» на слова Д. Павличка.)

III. Висновки

Учень

«Не гине жодна великодушна справа і не загине... Буде бандурист, з сивою по груди бородою, а може, ще повний зрілості, мужності, але білоголовий дід, віщий духом, і скаже він про них своє густе, могутнє слово. І піде далеко по всьому світу про них слава, і все, що тільки народиться потім, заговорить про них».

М.В. Гоголь

Учень

« Ми хоч і не володіємо таємницями давніх кобзарів, але переконані, що гра на бандурі має неабиякий ефект зцілення. Можливо, через те, що її тримають біля сонячного сплетіння, а мелодія йде від душі. Слухайте звучання кобзи, давню пісенну Думу! Це зробить вас справді багатшими, чистішими, добрішими!»

Наталка Приступ

(Прослуховуємо пісню «Молитва за Україну» на слова О. Кониського.)

IV. Домашнє завдання

Написати творчу роботу на тему « Кобзарі – духовні провідники українського народу».

Літературні джерела:

1. «Божа людина цей кобзар» // Культура і життя . – 2006.- 21 червня – с.1.
2. Дембровська Ю. Розстріляне кобзарство. Газета ВО «Свобода», 14 грудня 2009р.
3. Жеплинський В. Кобзарськими стежинами. В-во наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України, Львів, 2002,с.132.
4. Клітна Н. « Наша дума, наша пісня не вмре,не загине...» / Н. Клітна // Українська література в загальноосвітній школі. – 2005.- №3 – с.50-55.
5. Кобзарі України // Літературна Україна. – 2004р. - №№9,11,13.
6. Литвин М. Струни золотії. - К.,1994.
7. Підгорбунський М. Кобзарі та бандуристи в Україні / М.Підгорбунський // Київська старовина – 2203 - №4- с. 170-175.
8. Приступ Наталка. Кобза для визволення // Україна молода. – 2009. – 31 березня – с.13.
9. Степанович Є.П. Вересай(Лобза) Остап Микитович // Енциклопедія історії України/ред. кол.: В.А. Смолій (голова) та ін. НАН України. – Київ: Наукова думка, 2003.- т.1- с.480-481.